

www.prosecutor.am

2023

**ՀԱՂՈՐԴՈՒՄ՝
հանցագործությունների
քննության վերաբերյալ**

2023 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետությունում արձանագրվել է հանցագործության 40.666 դեպք (2022 թվականին՝ 37.612), որոնցից 20.231-ը (2022 թվականին՝ 21.604)՝ Երևան քաղաքում: Նախորդ տարվա համեմատությամբ հանցագործության դեպքերն աճել են 3054-ով կամ 8.1%-ով:

2023 թվականին արձանագրվել է ոչ մեծ ծանրության հանցագործությունների նվազում: Միաժամանակ, աճել են միջին ծանրության, ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների դեպքերը:

2022 թվականի համեմատությամբ՝ ոչ մեծ ծանրության հանցագործությունների դեպքերը նվազել են 1257-ով կամ 5.9%-ով (2022 թվականին՝ 21.281, 2023 թվականին՝ 20.024), միջին ծանրության հանցագործությունների դեպքերն աճել են 2477-ով (2022 թվականին՝ 10.371, 2023 թվականին՝ 12.848) կամ 23.9%-ով, ծանր հանցագործությունների դեպքերը՝ 1036-ով (2022 թվականին՝ 5080, 2023 թվականին՝ 6116) կամ 20.4%-ով, իսկ առանձնապես ծանր հանցագործությունների դեպքերը՝ 798-ով կամ 90.7%-ով (2022 թվականին՝ 880, 2023 թվականին՝ 1678): Առանձնապես ծանր հանցագործությունների դեպքերի էական՝ 798 դեպքով աճը հիմնականում պայմանավորված է սպանության դեպքերի աճով (645-ով կամ 119.0%-ով), որոնցից 1132-ը հանկարծամահության դեպքեր են, որոնք մինչև 2022 թվականի 2-րդ կիսամյակ որպես հանցագործության դեպքեր չէին հաշվառվում: Հետևաբար, կարելի է փաստել, որ 2023 թվականին կատարվել է 546 առանձնապես ծանր հանցագործության դեպք (2022 թվականին՝ 396 դեպք):

Հանցագործության 40.666 դեպքի բացարձակ մեծամասնությունը՝ 80.9%-ը, ոչ մեծ (20.024 դեպք կամ 49.3%) և միջին ծանրության (12.848 դեպք կամ 31.6%-ը) հանցագործություններն են, այսինքն՝ նվազ հասարակական վտանգավորություն ներկայացնող հանցագործությունները: Առանձնապես ծանր հանցագործությունները ընդհանուր հանցագործությունների զանգվածում կազմում են 4.1% (2022 թվականին՝ 2.3%), իսկ ծանր հանցագործությունները՝ 15.0% (2021 թվականին՝ 14.7%):

2013-2023 թվականների հանցավորության կառուցվածքը վկայում է, որ ընդհանուր հանցագործությունների կազմում ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների տեսակարար կշիռն արտահայտող միջին տարեկան տոկոսային ցուցանիշը կազմել է 17.4%: Մինչդեռ, 2023 թվականին ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունները կազմել են ընդհանուր հանցագործությունների 19.1%-ը: Վերջին 10 տարվա ընթացքում նշված ցուցանիշից ավելի բարձր ցուցանիշ արձանագրվել է 2014 թվականին՝ 19.9% և 2015 թվականին՝ 20.0%:

2023 թվականին աճել են հասարակական անվտանգության, հասարակական կարգի, բնակչության առողջության (2022 թվականին՝ 11.861, 2023 թվականին՝ 15.847 կամ 33.6%-ով), պետական իշխանության, ծառայության և կառավարման կարգի (2022 թվականին՝ 3357, 2023 թվականին՝ 4704 կամ 40.1%-ով) մարդու (2022 թվականին՝ 6565, 2023 թվականին՝ 7138 կամ 8.7%-ով) դեմ ուղղված հանցագործությունների դեպքերը: Մասնավորապես՝ աճել են թմրամիջոցների շրջանառության (2022 թվականին՝ 1717, 2023 թվականին՝ 4564 կամ 165.8%-ով), ընդ որում՝ իրացնելու նպատակով դեպքերը (2022 թվականին՝ 1031, 2023 թվականին՝ 2802 կամ 171.8%-ով), կաշառք ստանալու, տալու, կաշառքի միջնորդության (2022 թվականին՝ 227, 2023 թվականին՝ 574 կամ 152.9%-ով), սեքսուալ բնույթի բռնի գործողությունների (2022 թվականին՝ 54, 2023 թվականին՝ 98 կամ 81.5%-ով), մարդկանց թրաֆիքինգի (2022 թվականին՝ 8, 2023 թվականին՝ 19 կամ 137.5%-ով) դեպքերը:

2023 թվականին նվազել են սեփականության դեմ ուղղված (2022 թվականին 13.902, 2023 թվականին՝ 11.420 կամ 17.9%-ով) և տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված (2022 թվականին՝ 1388, 2023 թվականին՝ 1013 կամ 27.0%-ով) հանցագործությունները: Մասնավորապես՝ նվազել են գողության (2022 թվականին՝ 9854, 2023 թվականին՝ 6868 կամ 30.3%-ով), այդ թվում՝ բնակարանային գողության (2022 թվականին՝ 1151, 2023 թվականին՝ 889 կամ 22.8%-ով), տրանսպորտային միջոցներ փախցնելու (2022 թվականին՝ 32, 2023 թվականին՝ 0 կամ 100.0%-ով), հարկերի, տուրքերի վճարումից խուսափելու (2022 թվականին՝ 564, 2023 թվականին՝ 215 կամ 61.9%-ով) դեպքերը:

2023 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից ստուգվել է ենթադրյալ հանցավոր դեպքերի վերաբերյալ 61.987 հաղորդման արձանագրման մասին օրենսդրության պահանջների կատարումը:

Ենթադրյալ հանցավոր դեպքերի վերաբերյալ 61.987 հաղորդումից 50.715-ով նախաձեռնվել է քրեական վարույթ, իսկ 11.272-ով քննիչների կողմից վարույթ չի նախաձեռնվել, որոնցից 10.221-ի օրինականությունը հաստատվել է հսկող դատախազների կողմից, իսկ 1.051-ով հանձնարարվել է նախաձեռնել քրեական վարույթ և սկսել նախաքննություն:

Քրեական վարույթ չնախաձեռնելու դեմ բերվել է 221 բողոք, որոնցից 20-ը վերադաս դատախազների կողմից բավարարվել է, 201-ը՝ մերժվել:

2023 թվականի ընթացքում հանրապետության նախաքննության մարմինների կողմից քննվել է 187.306 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 69.091), որից 96.693-ը նախկինում

կասեցված կամ կարճված վարույթների վերսկսման արդյունք են: Նախորդ տարվա համեմատությամբ քննված քրեական գործերի թիվն աճել է 118.215-ով կամ 171.1%-ով:

Քննվող քրեական վարույթների թվի աճը պայմանավորված է Քրեական դատավարության օրենսգրքի անցումային դրույթներով, մասնավորապես՝ 483-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանված իրավակարգավորումներով, որի համաձայն՝ մինչև 2022 թվականի հուլիսի 1-ը կասեցված քրեական գործերով վարույթները մինչև 2023 թվականի հուլիսի 1-ը քննիչի կամ դատարանի որոշմամբ վերսկսվել են և քննվում են Քրեական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով:

2023 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության նախաքննության մարմինների քննիչների տարեկան ծանրաբեռնվածությունը կազմել է 284.2 քրեական վարույթ՝ նախորդ տարվա 92.6 քրեական գործի (քրեական վարույթ) դիմաց, իսկ դատավարական ղեկավարում իրականացնող դատախազների տարեկան ծանրաբեռնվածությունը կազմել է 554.1 քրեական վարույթ՝ նախորդ տարվա 170.6 քրեական գործի (քրեական վարույթ) դիմաց:

2023 թվականին քննված 187.306 քրեական վարույթից 28.389-ը փոխանցվել է նախորդ տարվանից (2022 թվականին՝ 10.842), որը 17.547-ով կամ 161.8%-ով ավելի է, քան 2022 թվականին, իսկ 158.917-ով նախաքննության կատարումը հանձնարարվել է քննիչին 2022 թվականի ընթացքում (2022 թվականին՝ 58.249), որը 100.668-ով կամ 172.8%-ով ավելի է, քան 2022 թվականին:

2023 թվականին նախաքննության կատարումը քննիչին հանձնարարված 158.917 քրեական վարույթից 51.760-ը նախաձեռնվել է հաշվետու ժամանակաշրջանում (2022 թվականին՝ 43.643): Նշված քրեական վարույթներից 1637-ը նախաձեռնվել է դատախազի հանձնարարության հիման վրա:

2023 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից քրեական հետապնդում է հարուցվել 10.136 անձի նկատմամբ, 12331 անձի նկատմամբ կայացվել է քրեական հետապնդում չհարուցելու, 1534 անձի նկատմամբ՝ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշում, իսկ 2544 անձի նկատմամբ կայացվել է քրեական հետապնդման ժամկետը կասեցնելու մասին որոշում:

2023 թվականին ավարտվել է 33.396 քրեական գործի վարույթ (2022 թվականին՝ 19.139), այդ թվում՝ 8.393-ը՝ 10.115 անձի վերաբերյալ մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է դատարան (2022 թվականին՝ 4472-ը՝ 5413 անձի վերաբերյալ), 55-ը՝ բժշկական բնույթի հարկադրական միջոցներ կիրառելու միջնորդությամբ ուղարկվել է դատարան (2022 թվականին՝

23), 24.948-ը կարճվել է (2022 թվականին՝ 14.644), որոնցից 18.309-ը՝ արդարացման (2022 թվականին՝ 9.956), 6.639-ը՝ ոչ արդարացման հիմքերով (2022 թվականին՝ 4.688):

Այսպիսով, 2023 թվականին ավարտվել է 14.257-ով կամ 74.5%-ով ավել քրեական վարույթ, քան 2022 թվականին, այդ թվում, դատարան է ուղարկվել 3921-ով կամ 87.7%-ով ավելի քրեական վարույթ, կարճվել է 10.304-ով կամ 70.4%-ով ավել քրեական վարույթ:

2023 թվականին 7.956 քրեական վարույթ միացվել է (2022 թվականին՝ 5.460):

2023 թվականին 34 քրեական վարույթով նախաքննությունն իրականացվել է մեղադրյալի բացակայությամբ (հեռակա վարույթ)՝ համաձայն Քրեական դատավարության օրենսգրքի 57-րդ գլխով սահմանված դրույթների:

2023 թվականի վերջին անավարտ է մնացել 140.523 քրեական վարույթ (2022 թվականի վերջին՝ 28.390), ինչը 112.133-ով կամ 394.9%-ով ավել է, քան 2022 թվականին:

2023 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից ստուգվել է (վերստուգվել է) վարույթը կարճելու մասին 36.451 որոշման օրինականություն: 2023 թվականին վերացվել է՝

1. քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին 527 որոշում կամ ստուգված որոշումների 1.44%-ը, որոնցից 20-ը կամ 3.8%-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից,

2. քրեական հետապնդում չհարուցելու մասին 131 որոշում,

3. քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին 26 որոշում, որոնցից 1-ը կամ 3.84%-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից:

Համեմատության համար նշենք, որ 2022 թվականին ստուգվել է (վերստուգվել է) վարույթը կարճելու մասին 23.158 որոշման օրինականությունը: 2022 թվականին վերացվել է՝

1. քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին 584 որոշում կամ ստուգված որոշումների 2.5%-ը, որոնցից 94-ը կամ 16.1%-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից,

2. քրեական հետապնդում չիրականացնելու մասին 98 որոշում, որոնցից 4-ը կամ 4.1%-ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից,

3. քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին 43 որոշում, որոնցից 5-ը կամ 11.6% -ը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից:

Հաշվետու ժամանակահատվածում քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին որոշումների դեմ բերվել է 97 բողոք (2022 թվականին՝ 237), որոնցից բավարարվել է 9-ը (2022 թվականին՝ 10) կամ մոտ 9.2%-ը (2022 թվականին՝ 4.2%):

Նույն ժամանակահատվածում քրեական հետապնդում չհարուցելու մասին որոշումների դեմ բերվել է 54 բողոք (2022 թվականին՝ 42): Նշված բողոքներից բավարարվել է 2-ը (2022 թվականին՝ 1):

Քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումների դեմ նույն ժամանակահատվածում բերվել է 48 բողոք (2022 թվականին՝ 27), որոնցից 4-ը բավարարվել է (2022 թվականին՝ 5):

Քրեական հետապնդման ժամկետը կասեցնելու որոշումների դեմ հաշվետու ժամանակահատվածում բերվել է 8 բողոք, որոնցից բավարարվել է 1-ը:

Քրեական գործով վարույթը կարճելու, քրեական հետապնդում չհարուցելու, ինչպես նաև քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումների դեմ բերված բողոքների թիվը 2023 թվականին նվազել է 115-ով կամ 37.6%-ով՝ կազմելով 191 բողոք՝ նախորդ տարվա 306-ի դիմաց: Բերված բողոքներից բավարարվել է 14-ը կամ 11.3%-ը (2022 թվականին՝ 16-ը կամ 5.22%-ը):

Փաստորեն, **2023 թվականին ստուգվել է վարույթը կարճելու մասին 13.293 որոշում ավելի, քան 2022 թվականին, իսկ վարույթը կարճելու մասին որոշումը վերացնելու վերաբերյալ կայացված որոշումների թիվը նվազել է 57-ով կամ 9.76%-ով:**

2023 թվականի ընթացքում ոչ արդարացման հիմքերով կարճված քրեական վարույթներով պետությանը, համայնքներին, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 28.229.203.000 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 2.155.091.862), որից պետությանը՝ 27.522.747.000 դրամի (2022 թվականին՝ 1.325.568.123 դրամի), համայնքներին՝ 85.895.000 դրամի (2022 թվականին՝ 309.992.000 դրամի), իրավաբանական անձանց՝ 172.481.000 դրամի (2022 թվականին՝ 86.547.140 դրամի), ֆիզիկական անձանց՝ 448.080.000 դրամի (2022 թվականին՝ 432.984.599 դրամի):

Հաշվետու ժամանակահատվածում ոչ արդարացման հիմքերով կարճված քրեական վարույթներով վերականգնվել է 8.508.847.300 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 2.122.041.427), որից պետությանը՝ 8.238.797.300 դրամի (2022 թվականին՝ 1.736.337.277), համայնքին՝ 34.942.000 դրամի (2022 թվականին՝ 309.992.000), իրավաբանական անձանց՝ 142.695.000 դրամի (2022 թվականին՝ 15.596.015), ֆիզիկական անձանց՝ 92.413.000 դրամի (2022 թվականին՝ 60.116.135) չափով:

2023 թվականի ընթացքում դատարան ուղարկված քրեական գործերով պետությանը, համայնքներին, միջազգային կազմակերպություններին, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց

պատճառվել է 83.867.331.548 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 25.788.583.430), որից պետությանը՝ 66.232.338.153 դրամի (2022 թվականին՝ 21.272.487.306), համայնքներին՝ 210.198.000 դրամ (2022 թվականին՝ 2.475.000), իրավաբանական անձանց՝ 10.315.255.000 դրամի (2022 թվականին՝ 2.710.030.678), միջազգային կազմակերպություններին՝ 24.782.000 դրամի, ֆիզիկական անձանց՝ 7.084.558.395 դրամի (2022 թվականին՝ 1.803.590.446):

Հաշվետու ժամանակահատվածում նախաքննության ընթացքում (ինչպես ընթացիկ, այնպես էլ ավարտված քրեական վարույթներով) վերականգնվել է պետությանը և համայնքին պատճառված 34.325.746.387 դրամի չափով գույքային վնաս, որից պետությանը՝ 34.211.600.528 դրամի, համայնքին՝ 106.808.859 դրամի գույքային վնաս, այդ թվում՝ համայնքին է նվիրաբերվել 3.970.000 դրամ արժողությամբ հողատարածք, իսկ 3.367.000 դրամի արժողությամբ մշակութային արժեքները տրվել են պատասխանատու պահպանության՝ ՀՀ պատմության թանգարանին:

Նշված գումարից 32 մլրդ 303 մլն 526 հազար դրամը վերականգնվել է Գլխավոր դատախազության տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործությունների գործերով վարչության դատախազների հսկողության ներքո քննվող քրեական վարույթներով, որից 2023 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական վարույթներով վերականգնվել է 17 մլրդ 175 մլն 71 հազար դրամ:

Համեմատության համար նշենք, որ ավարտված քրեական վարույթներով 2022 թվականի ընթացքում վերականգնվել է 2 մլրդ 279 մլն 263 հազար դրամ, 2021 թվականին՝ 5 մլրդ 584 մլն 138 հազար դրամ, 2020 թվականին՝ 1 մլրդ 989 մլն 200 հազար դրամ, 2019 թվականին՝ 4 մլրդ 723 մլն 956 հազար 287 դրամ: Այսինքն, **միայն 2023 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական վարույթներով պետությանը պատճառված վնասի վերականգնման չափը (17 մլրդ 175 մլն 71 հազար դրամ) գերազանցում է նախորդող չորս տարիների՝ 2019, 2020, 2021 և 2022 թվականներին ավարտված վարույթներով վերականգնված վնասի չափի հանրագումարը (14 մլրդ 576 մլն 558 հազար դրամ):**

Նախաքննական մարմինների վարույթում քննված քրեական վարույթներով 2023 թվականի ընթացքում արգելանք է դրվել 15.486.178.900 դրամ արժողությամբ գույքի և դրամական միջոցների վրա:

2023 թվականի ընթացքում քննված քրեական գործերով դատարան է ներկայացվել 10072 խուզարկության միջնորդություն (2022 թվականին՝ 6642), որոնցից բավարարվել է 9119-ը կամ

90.5%-ը (2022 թվականին՝ 6001-ը կամ 90.3%-ը), մերժվել է 953-ը կամ 9.5%-ը (2022 թվականին՝ 641-ը կամ 9.7%-ը):

2023 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից քրեական վարույթներով տրվել է 5147 հանձնարարական՝ նախորդ տարվա 5196-ի դիմաց, այսինքն՝ հանձնարարականների թիվը նվազել է 49-ով կամ 0.94%-ով:

2023 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից Քրեական դատավարության օրենսգրքի 185-րդ հոդվածի կարգով ներկայացվել է 212 միջնորդագիր՝ նախորդ տարվա 843 միջնորդագրի դիմաց:

2023 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից լրացուցիչ քննության է վերադարձվել 332 քրեական վարույթ՝ նախորդ տարվա 248-ի դիմաց, այսինքն՝ լրացուցիչ քննության վերադարձված քրեական վարույթների թիվն աճել է 84-ով կամ 33.9%-ով:

2023 թվականի ընթացքում հետաքննություն կամ նախաքննություն իրականացնող անձանց կողմից թույլ տրված իրավախախտումների փաստերով ծառայողական քննություն անցկացնելու վերաբերյալ դատախազների կողմից ներկայացվել է 551 միջնորդություն, որոնց քննարկման արդյունքում 41 անձ ենթարկվել է կարգապահական տույժի, 7 անձ՝ քրեական պատասխանատվության:

Համեմատության համար նշենք, որ 2022 թվականի ընթացքում հետաքննություն կամ նախաքննություն իրականացնող անձանց կողմից թույլ տրված իրավախախտումների փաստերով ծառայողական քննություն անցկացնելու վերաբերյալ դատախազների կողմից ներկայացվել է 863 միջնորդություն, որոնց քննարկման արդյունքում կարգապահական տույժի է ենթարկվել 90 անձ, 2 անձ՝ քրեական պատասխանատվության:

2023 թվականի ընթացքում դատախազների կողմից քրեական դատավարությանը մասնակցելուց հեռացվել է հետաքննություն և նախաքննություն իրականացնող 253 անձ՝ նախորդ տարվա 387-ի դիմաց, այսինքն՝ վարույթից հեռացված անձանց թիվը նվազել է 134-ով կամ 52.9%-ով:

2023 թվականի ընթացքում ձերբակալվել է 8645 անձ՝ նախորդ տարվա 2693-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալված անձանց թիվն ավելացել է 5952-ով կամ 221%-ով: Ձերբակալումից ազատվել է 7160 անձ՝ նախորդ տարվա 1743-ի դիմաց:

2023 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 2040 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 1559-ը կամ 76.4%-ը, մերժվել՝ 481-ը կամ 23.6%-ը:

2022 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը, որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 1599 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 1207-ը կամ 75.5%-ը, մերժվել՝ 392-ը կամ 24.5%-ը: Այսպիսով, 2022 թվականի համեմատ, 2023 թվականին կալանավորումը, որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին միջնորդությունների քանակը աճել է 441-ով կամ 27.6%-ով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ տնային կալանքը, որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 114 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 87-ը կամ 76.3%-ը, մերժվել՝ 27-ը կամ 23.7%-ը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում, գրավը, որպես խափանման միջոց կիրառվել է 224 անձի նկատմամբ, իսկ պաշտոնավարման կասեցումը՝ 67 անձի նկատմամբ, որից 38-ը՝ կոռուպցիոն վարույթներով:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ գլխավոր դատախազի կողմից իրավասու պետական մարմիններ է ներկայացվել քրեական հետապնդման անձեռնմխելիությունից օգտվող 4 անձանց նկատմամբ քրեական հետապնդում հարուցելու համաձայնություն ստանալու 6 միջնորդություն (1 անձի նկատմամբ՝ 3 միջնորդություն):

2023 թվականի ընթացքում հետախուզվել է 14.909 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 1877-ը կամ 12.6%-ը: Համեմատության համար նշենք, որ 2022 թվականի ընթացքում հետախուզվել է 14.476 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 2151-ը կամ 14.9%-ը:

Այսինքն, 2022 թվականի համեմատությամբ, 2023 թվականին հետախուզվողների թիվն ավելացել է 433-ով կամ 2.99%-ով: Միաժամանակ, նվազել են հետախուզվողների հայտնաբերման քանակական և տոկոսային ցուցանիշները: Մասնավորապես՝ հայտնաբերված հետախուզվող մեղադրյալների թիվը նվազել է 274-ով կամ 12.7%-ով:

Ընդհանուր հանցատեսակների մեջ, Քրեական օրենսգրքի 461-րդ հոդվածով հետախուզվողների գերակշիռ թիվը հաշվի առնելով՝ նույն տվյալները ներկայացվում են առանց նշված հոդվածով հետախուզվողների տվյալների: Այսպես.

2023 թվականին հետախուզվել է 4581 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 1479-ը կամ 32.3%-ը:

2022 թվականին հետախուզվել է 4616 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 1729-ը կամ 37.5%-ը:

Փաստորեն՝ 2022 թվականի համեմատությամբ, 2023 թվականին հետախուզվողների թիվը պակասել է 35-ով կամ 0.76%-ով:

2023 թվականին Քրեական օրենսգրքի 461-րդ հոդվածով հետախուզվել է 10.328 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 398-ը կամ 3.85%-ը:

2022 թվականին նշված հոդվածով հետախուզվել է 9860 մեղադրյալ, որոնցից հայտնաբերվել է 422-ը կամ 4.3%-ը:

Փաստորեն՝ 2022 թվականի համեմատությամբ, 2023 թվականին Քրեական օրենսգրքի 461-րդ հոդվածով հետախուզվողների թիվն ավելացել է 468-ով, հայտնաբերման քանակական ցուցանիշը նվազել է 24-ով, իսկ տոկոսային ցուցանիշը՝ 5.7%-ով:

Տարի	Հետախուզվել են			Հայտնաբերվել են			
	ՀՀ քր. օր. 461-րդ հոդ.	ՀՀ քր. օր. այլ հոդվ.	Ընդ. տարվա ընթացքում	ՀՀ քր. օր. 461-րդ հոդ.	ՀՀ քր. օր. այլ հոդվ.	Ընդ.	Հայտն. %-ը
2019	11711	3639	15350	1245	1109	2354	15.3
2020	11104	3850	14954	642	1127	1769	11.8
2021	11106	4475	15581	1719	1459	3178	20.4
2022	9860	4616	14476	422	1729	2151	14.9
2023	10328	4581	14909	398	1479	1877	12.6

2023 թվականի ընթացքում խոշտանգման հատկանիշներով քննվել է 507 քրեական վարույթ, որոնցից 106-ը կարճվել է, 5 քրեական վարույթ ուղարկվել է դատարան:

Գլխավոր դատախազությունում իրականացված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ խոշտանգման և Քրեական օրենսգրքի 441-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով (պաշտոնատար անձի կողմից իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը կամ լիազորություններն անցնելը, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով) նախատեսված հանցագործությունների դեպքերով դատարան ուղարկված վարույթների համեմատ, կարճված

վարույթների քանակական մեծ տարբերությունը հիմնականում պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ համակողմանի և անաչառ նախաքննության արդյունքում բավարար փաստական տվյալներով չի հաստատվել պաշտոնատար անձանց կողմից խոշտանգում կատարելու կամ բռնություն գործադրելով իրենց իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններն անցնելու հանգամանքը:

2023 թվականի ընթացքում խոշտանգման հատկանիշներով քննվել է 507 քրեական վարույթ, որոնցից 106-ը կարճվել է, 5 քրեական վարույթ ուղարկվել է դատարան:

Գլխավոր դատախազությունում իրականացված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ խոշտանգման և Քրեական օրենսգրքի 441-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով (պաշտոնատար անձի կողմից իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը կամ լիազորությունները անցնելը, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով) նախատեսված հանցագործությունների դեպքերով դատարան ուղարկված վարույթների համեմատ՝ կարճված վարույթների քանակական մեծ տարբերությունը հիմնականում պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ համակողմանի և անաչառ նախաքննության արդյունքում բավարար փաստական տվյալներով չի հաստատվել պաշտոնատար անձանց կողմից խոշտանգում կատարելու կամ բռնություն գործադրելով իրենց իշխանական կամ ծառայողական լիազորություններն անցնելու հանգամանքը:

Մասնավորապես՝ շատ են դեպքերը, երբ ՆԳՆ ոստիկանության համապատասխան պաշտոնատար անձինք իրավախախտում կատարած անձանց նկատմամբ համապատասխան հիմքերի առկայության դեպքում կիրառել են ֆիզիկական ուժ և հատուկ միջոցներ, որոնք նախատեսված են «Ոստիկանության մասին» օրենքով, իսկ իրավախախտում կատարած անձինք նշված հանգամանքն ինքնին ընկալել են որպես բռնության գործադրում և ներկայացրել հանցագործության մասին հաղորդումներ: Ընդ որում, **քիչ չեն դեպքերը, երբ խոշտանգումների կամ այլ վատ վերաբերմունքի դեպքերով իրականացված վարույթներով հենց տուժողների ցուցմունքներով է հաստատվել պաշտոնատար անձանց կողմից կիրառված ֆիզիկական ուժի համաչափ լինելը**, որը, ինչպես վերը նշվեց, շատ դեպքերում տուժողների կողմից ընկալվում է որպես պաշտոնատար անձանց կողմից բռնության գործադրում: Ավելին՝ ՆԳՆ ոստիկանության համապատասխան պաշտոնատար անձանց կողմից **համաչափ** ֆիզիկական ուժի կիրառումը հաճախ հաստատվել է նաև ՆԳՆ ոստիկանության համապատասխան պաշտոնատար անձանց

ամրակցված, ուստի կանոնային բաժիններում տեղադրված տեսանկարահանող սարքերի տեսագրություններով, դատաբժշկական փորձաքննությունների եզրակացություններով, վարույթի ելքով չշահագրգռված վկաների ցուցմունքներով, ինչպես նաև այլ վարության գործողություններով: Եզակի չեն դեպքերը, երբ քննությամբ հիմնավորվել է, որ տուժողի մոտ դատաբժշկական փորձաքննությամբ հայտնաբերված մարմնական վնասվածքները, որոնց առաջացումը վերջիններս պայմանավորել են իրենց նկատմամբ կիրառված բռնությամբ, բնորոշ են և առաջացել են համապատասխան պաշտոնատար անձանց կողմից համաչափ ֆիզիկական ուժ կամ հատուկ միջոց կիրառելու արդյունքում, սակայն հաշվի առնելով, որ կատարված բազմաթիվ վարության գործողություններով չի հաստատվել տուժողի կողմից սուտ մատնություն կատարելու հանգամանքը, վերջիններիս նկատմամբ այդ կապակցությամբ հանրային քրեական հետապնդումներ չեն հարուցվել:

Բացի այդ, քիչ չեն այն դեպքերը, երբ Քրեական օրենսգրքի տարբեր հոդվածներով մեղադրվող անձինք ուստի կանոնային ծառայողների կողմից իրենց նկատմամբ կիրառված բռնության մասին հաղորդումներ են տվել դեպքից ամիսներ, անգամ տարիներ անց՝ քրեական գործերի դատաքննության ժամանակ կամ էլ ամիսներ տևած նախաքննության ընթացքում, որպիսի պայմաններում խոշտանգման և վատ վերաբերմունքի դեպքերով միջազգային և ներպետական օրենսդրության պահանջներին համապատասխան իրականացվող նախաքննության արդյունավետությունն օբյեկտիվորեն չի կարող գոհացուցիչ համարվել:

Գլխավոր դատախազության կողմից նշված հանցակազմերով հսկողական վարույթներով հանրային քրեական հետապնդում չհարուցելու և քրեական վարույթը կարճելու մասին որևէ որոշում հաշվետու ժամանակահատվածում չի վերացվել այն հիմնավորմամբ, որ որոշումները դատական վերանայման արդյունքում դատարանների կողմից ճանաչվել են ոչ իրավաչափ (երկու դատական ակտով ներկայացված հատուկ վերանայման բողոքները դեռևս գտնվում են քննության փուլում):

Խոշտանգումների կամ այլ վատ վերաբերմունքի հանցակազմերով նախաձեռնված քրեական վարույթների թվի աճին նպաստել է այն հանգամանքը, որ հիշյալ դեպքերով ստացված հաղորդումները ստուգելու քրեադատավարական գործիքակազմի բացակայության պատճառով ստացված հաղորդումներից գրեթե բոլորով նախաձեռնվել են քրեական վարույթներ, սակայն քիչ չեն դեպքերը, երբ հենց ստացված հաղորդումները ստուգելու արդյունքում հաստատվել է համապատասխան պաշտոնատար անձի կողմից իրեն մեղսագրվող արարքը կատարած չլինելու հանգամանքը:

Թեև 2022 թվականի հուլիսի 1-ից ուժի մեջ մտած Քրեական օրենսգրքի 83-րդ հոդվածի 9-րդ մասում սահմանվել է, որ անկախ հանցանքի կատարման պահից, նույն օրենսգրքի 441-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով (պաշտոնատար անձի կողմից իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը կամ լիազորություններն անցնելը, որը կատարվել է բռնություն գործադրելով կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքով) և 450-րդ հոդվածով (խոշտանգում) նախատեսված հանցանք կատարած անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետներ չեն կիրառվում, սակայն խնդրահարույց էր համարվում մինչև նոր Քրեական օրենսգրքի ընդունումը կատարված խոշտանգումների կամ բռնությանը զուգորդված պաշտոնական լիազորություններն անցնելու դեպքերով անձանց նկատմամբ վաղեմության ժամկետների կիրառության հարցը:

Նշված խնդրի լուծման կապակցությամբ միասնական պրակտիկա ձևավորելու առումով, Գրիշա Վիրաբյանի վերաբերյալ գործով ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալի կողմից ներկայացված վճռաբեկ բողոքի հիման վրա Վճռաբեկ դատարանը 2023 թվականի դեկտեմբերի 23-ին կայացված որոշմամբ արտահայտել է նախադեպային իրավական դիրքորոշումներ:

2023 թվականին ընտանիքում բռնության արձանագրված դեպքերն աճել են 151-ով կամ 42%-ով. Եթե 2022 թվականին արձանագրվել էր նման 357 դեպք, ապա 2023 թվականին՝ 508: 2021 թվականին արձանագրվել էր ընտանիքում բռնության 500 դեպք:

2023 թվականին արձանագրված 508 դեպքից 308-ը կամ 61%-ը, կատարվել են ամուսնու կողմից կնոջ նկատմամբ (նախորդ տարվա համեմատ՝ ցուցանիշը նվազել է 5-ով. 2022 թվականի նույն ցուցանիշը կազմել էր 66%):

Հաշվետու ժամանակահատվածում արձանագրվել է ընտանիքում սպանության դեպքերի նվազում. արձանագրվել է նման 3 դեպք, իսկ նախորդող երկու տարիներին արձանագրվել էր ընտանիքում սպանության 4 դեպք, ընդ որում՝ 2022 թվականին արձանագրված 4 դեպքն էլ կատարվել էր ամուսնու (այդ թվում՝ նախկին) կողմից կնոջ նկատմամբ, 2023 թվականին արձանագրված 3 դեպքից 2-ն է կատարվել ամուսնու կողմից կնոջ նկատմամբ:

Ընտանիքում առողջությանը դիտավորությամբ ծանր վնաս պատճառելու դեպքերի թիվը 8-ն է, այն պարագայում, երբ 2022 թվականին նման դեպք չէր արձանագրվել, իսկ դրան նախորդող տարում նման 1 դեպք էր արձանագրվել:

Ընտանիքում բռնության դեպքերի գերակշիռ մասը ֆիզիկական ներգործության (ծեծի կամ բռնի այլ գործողությունների) դեպքեր են: Բացառություն չի կազմել նաև 2023 թվականը.

արձանագրվել է նման 372 դեպք նախորդ տարվա 249-ի դիմաց. դեպքերն աճել են 123-ով կամ 49.4%-ով:

Տվյալներ՝ 2022-2023 թվականների ընթացքում արձանագրված														
ընտանիքում բռնության դեպքերի վերաբերյալ														
ՀՀ քր.օր. հոդվածը	Դեպքերի թիվը		Որից											
			ԿԵՆԱԿԻՑԸ		ԱՄՈՒՍԻՆԸ /նաև՝ նախկին/ ԿՆՈՋԸ		ԿԻՆԸ ԱՄՈՒՄՆՈՒՆ		ԾՆՈՂԸ ԶԱՎԱԿԻՆ		ԶԱՎԱԿԸ ԾՆՈՂԻՆ		ԱՅԼ	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
155	4	3			4	2		1						1
162		5				2								2
166		8				4						1		3
167	10	10			7	4			1	2		2	2	2
171	22	47			16	29			1	2		8	5	8
172	1				1									
176		1				1								10
192		4				1				2		1		
194	22	46			16	26			1	2	2	8	3	
2003թ. քր. օր 137.1	40	4			30	2	1		1		1		7	2
195	249	372		2	184	233	3	2	12	35	25	23	25	77
196	4	1	1		2	1			1					
198		4				3				1				
255		1										1		
264	4				4									
300		1								1				
508	1	1			1									1
	357	508	1	2	265	308	4	3	17	45	28	44	42	106

Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ 2022 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական գործերի 39.9%-ը (2022 թվականին՝ 55.5%) քննվել է մինչև 2 ամիս, 20.7%-ը (2022 թվականին՝ 20.6%)՝ մինչև 4 ամիս, 15.9%-ը (2022 թվականին՝ 10.8%)՝ մինչև 6 ամիս, 16%-ը (2022 թվականին՝ 8.6%)՝ մինչև 1 տարի, 7.5 %-ը (2022 թվականին՝ 4.5%)՝ 1 տարուց ավելի ժամկետում:

Նշվածից հետևում է, որ 2022 թվականի ընթացքում քննված քրեական գործերի 23.5%-ի նախաքննությունը տևել է 6 ամսից ավելի, այդ թվում՝ 7.5%-ը մեկ տարուց ավելի:

Քրեական գործերի ժամկետների ձգձգումների պատճառները վեր հանելու նպատակով՝ 2023 թվականի փետրվարի 6-ին ՀՀ գլխավոր դատախազն անցկացրել է խորհրդակցություն, որին մասնակցել են ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալները և Գլխավոր դատախազության ստորաբաժանումների ղեկավարները:

Խորհրդակցության ընթացքում ՀՀ գլխավոր դատախազը հանձնարարել է մինչդատական վարույթում ութ ամսից ավելի ժամկետով քննվող բոլոր քրեական գործերի (վարույթների) ընթացքն ու քննության ժամկետների ձգձգման պատճառները քննարկել ՀՀ գլխավոր դատախազության համապատասխան վարչությունում՝ օպերատիվ խորհրդակցության ձևաչափով:

ՀՀ գլխավոր դատախազը ոլորտը համակարգող տեղակալներին հանձնարարել է երկամսյա ժամկետում գույքագրել ութ ամսից ավելի քննվող քրեական վարույթները (ինչպես հսկողական, այնպես էլ վերահսկողական), վեր հանել դրանց ձգձգման պատճառները, սահմանել դրանց կատարման ժամկետներ և արդյունքների մասին զեկուցել գլխավոր դատախազին:

Ի կատարումն ՀՀ գլխավոր դատախազի վերոնշյալ հանձնարարության՝ Գլխավոր դատախազության կողմից իրականացվող վերահսկողական գործառույթների շրջանակներում, ուսումնասիրվել են ութ ամսից ավելի քննվող քրեական վարույթները: Արդյունքում՝ մի շարք դեպքերում լուծվել է քրեական վարույթների ընթացքը, այլ դեպքերում՝ Գլխավոր դատախազության վարչությունների դատախազների կողմից նշված քրեական վարույթների ուսումնասիրությամբ ի հայտ են եկել նոր հանգամանքներ, որոնց արդյունքում նախաձեռնվել են նոր քրեական վարույթներ:

Ստորև ներկայացվում են տվյալներն՝ ըստ նախաքննական մարմինների.

Քննչական կոմիտե

2023 թվականի ընթացքում Քննչական կոմիտեի կողմից քննվել է 184.018 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 63.945): Նախորդ տարվա համեմատությամբ քննված քրեական վարույթների թիվն աճել է 120.073-ով կամ 187.8%-ով, ինչը պայմանավորված է Քրեական դատավարության օրենսգրքի 483-րդ հոդվածի 4-րդ մասի հիման վրա՝ նախկինում կասեցված վարույթների վերսկսմամբ:

2023 թվականին քննված 184.018 քրեական վարույթից 27.586-ը փոխանցվել է նախորդ տարվանից (2022 թվականին՝ 9973), որը 17.613-ով կամ 176.6%-ով ավել է, քան 2022 թվականին, իսկ 156.432-ով նախաքննության կատարումը քննիչին հանձնարարվել է 2023 թվականի ընթացքում (2022 թվականին՝ 53.972), որը 102.460-ով կամ 189.8%-ով ավել է, քան 2022 թվականին:

2023 թվականի ընթացքում նախաքննության կատարումը հանձնարարված 156.432 քրեական վարույթից 54.190-ը նախաձեռնվել է հաշվետու ժամանակաշրջանում (2022 թվականին՝ 41.276):

2023 թվականին ավարտվել է 32.684 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 19.387), որոնցից 8108-ը 9511 անձի վերաբերյալ մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է դատարան (2022 թվականին՝ 4517 քրեական վարույթ 5344 անձի վերաբերյալ), 55-ը բժշկական բնույթի հարկադրական միջոցներ կիրառելու միջնորդությամբ ուղարկվել է դատարան (2021 թվականին՝ 23), 24.521-ը կարճվել է (2022 թվականին՝ 14.847), այդ թվում՝ 17.943-ը՝ ռեաբիլիտացնող (2022 թվականին՝ 9909), իսկ 6578-ը՝ ոչ ռեաբիլիտացնող հիմքով (2022 թվականին՝ 4938):

Հաշվետու ժամանակահատվածում մեղադրական եզրակացությամբ դատարան ուղարկված քրեական վարույթների թիվը գերազանցում է 2022 թվականի համապատասխան ցուցանիշը 3591-ով կամ մոտ 79.5%-ով:

2023 թվականին ՀՀ-ում քրեական հետապնդում իրականացնող այլ մարմիններ է ուղարկվել 3371 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 3174), 7648 քրեական վարույթ միացվել է (2022 թվականին՝ 5164):

2023 թվականի վերջին անավարտ է մնացել 139.695 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 25.813), որը 113.882-ով կամ 441%-ով ավելի է, քան 2022 թվականին: Ընդ որում, անավարտ մնացած քրեական վարույթներից 110.805-ով կատարվել են վարույթային և ապացուցողական բոլոր գործողությունները, սակայն ի հայտ չի եկել քրեական հետապնդման ենթակա անձ:

2022 թվականին ձերբակալվել է 8087 անձ՝ նախորդ տարվա 2402-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալված անձանց թիվն աճել է 5685-ով կամ 236.7%-ով: Ձերբակալումից ազատվել է 6759 անձ՝ 2022 թվականի 1662-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալումից ազատված անձանց թիվն ավելացել է 5097-ով կամ 306.7%-ով:

2023 թվականին ՀՀ քննչական կոմիտեում քննված քրեական վարույթներով ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 1741 միջնորդություն (առանց Քրեական օրենսգրքի 461-րդ հոդվածի), որոնցից բավարարվել է 1304-ը կամ 74.9%-ը, մերժվել՝ 437-ը կամ 25.1%-ը:

Համեմատության համար նշենք, որ 2022 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը

որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 1333 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 994-ը կամ 74.6%-ը, մերժվել՝ 339-ը կամ 25.4%-ը:

Այսպիսով, 2022 թվականի համեմատ 2023 թվականին կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին միջնորդությունների քանակը ավելացել է 408-ով կամ 30.6%-ով:

2023 թվականին ավարտված քրեական վարույթների 39.9%-ը (2022 թվականին՝ 56%) քննվել է մինչև 2 ամիս, 20.8%-ը (2022 թվականին՝ 20.6%)՝ մինչև 4 ամիս, 15.9%-ը (2022 թվականին՝ 10.7%)՝ մինչև 6 ամիս, 16%-ը (2022 թվականին՝ 8.4%)՝ մինչև 1 տարի, 7.4%-ը (2021 թվականին՝ 4.3%)՝ 1 տարուց ավելի ժամկետում:

2023 թվականին դատարան ուղարկված քրեական վարույթներով պետությանը, համայնքներին, միջազգային կազմակերպություններին, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 56.044.911.000 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 5.577.227.607), որոնցից պետությանը՝ 44.643.664.000 դրամի (2022 թվականին՝ 1.327.772.896), համայնքին՝ 207.198.000 դրամի (2022 թվականին՝ 2.475.000), իրավաբանական անձանց՝ 7.684.295.000 դրամի (2022 թվականին՝ 2.171.476.549), միջազգային կազմակերպություններին՝ 24.782.000 դրամի, իսկ ֆիզիկական անձանց՝ 3.484.972.000 դրամի (2022 թվականին՝ 680.041.105):

2023 թվականի ընթացքում ոչ ռեաբիլիտացիոն հիմքերով կարճված քրեական վարույթներով պետությանը, համայնքներին, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 26.490.320.000 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 1.973.987.760), որից պետությանը՝ 25.791.411.000 դրամի (2022 թվականին՝ 1.146.422.721), համայնքին՝ 78.348.000 դրամի (2022 թվականին՝ 309.992.000), իրավաբանական անձանց՝ 172.481.000 դրամի (2022 թվականին՝ 86.477.140), ֆիզիկական անձանց՝ 448.080.000 դրամի վնաս (2022 թվականին՝ 431.095.899):

2023 թվականի ընթացքում ոչ ռեաբիլիտացիոն հիմքերով կարճված քրեական վարույթներով վերականգնվել է 8.428.444.000 դրամի չափով գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 1.270.525.832), որից պետությանը պատճառված վնաս՝ 8.158.941.000 դրամի (2022 թվականին՝ 883.785.397), համայնքին՝ 34.395.000 դրամի (2022 թվականին՝ 309.992.000), իրավաբանական անձանց՝ 142.695.000 դրամի (2022 թվականին՝ 16.140.400), ֆիզիկական անձանց՝ 92.413.000 դրամի չափով (2022 թվականին՝ 60.608.035):

2023 թվականին դատարան է ներկայացվել 9228 խուզարկության միջնորդություն (2022 թվականին՝ 5721): Ներկայացված 9228 միջնորդությունից բավարարվել է 8310-ը կամ 90%-ը (2022 թվականին՝ 5136-ը կամ 89.8%), իսկ մերժվել է 918-ը կամ 10%-ը (2022 թվականին՝ 585-ը կամ 10.2%):

Հակակոռուպցիոն կոմիտե

2023 թվականին Հակակոռուպցիոն կոմիտեի կողմից քննվել է 1824 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 1204): Նախորդ տարվա համեմատությամբ քննված քրեական վարույթների թիվն աճել է 620-ով կամ մոտ 51.5%-ով:

2023 թվականին քննված 1824 քրեական վարույթից 511-ը փոխանցվել է նախորդ տարվանից (2022 թվականին՝ 159), որը 352-ով կամ 221.4%-ով ավել է, քան 2022 թվականին, իսկ 1313-ով նախաքննության կատարումը քննիչին հանձնարարվել է 2023 թվականի ընթացքում (2022 թվականին՝ 1044), որը 269-ով կամ 25.8%-ով ավելի է, քան 2022 թվականին:

2023 թվականին քննված 1824 քրեական վարույթից 781-ը նախաձեռնվել է հաշվետու ժամանակահատվածում (2022 թվականին՝ 682):

2023 թվականին ավարտվել է 513 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 238), որոնցից 169-ը 399 անձի վերաբերյալ մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է դատարան (2022 թվականին՝ 85 քրեական վարույթ 203 անձի վերաբերյալ), 344-ը կարճվել է (2022 թվականին՝ 153):

Հաշվետու ժամանակահատվածում մեղադրական եզրակացությամբ դատարան ուղարկված քրեական վարույթների թիվը գերազանցում է 2022 թվականի համապատասխան ցուցանիշը 84-ով կամ մոտ 98.8%-ով:

2023 թվականին Հակակոռուպցիոն կոմիտեի կողմից ՀՀ-ում քրեական հետապնդում իրականացնող այլ մարմիններ է ուղարկվել 273 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 309), 177 քրեական վարույթ միացվել է (2022 թվականին՝ 84):

2023 թվականի վերջին անավարտ է մնացել 834 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 511), որը 323-ով կամ 63.2%-ով ավել է, քան 2022 թվականին: Ընդ որում, անավարտ մնացած քրեական վարույթներից 183-ով կատարվել են վարույթային և ապացուցողական բոլոր գործողությունները, սակայն ի հայտ չի եկել քրեական հետապնդման ենթակա անձ:

2023 թվականին ձերբակալվել է 391 անձ՝ նախորդ տարվա 128-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալված անձանց թիվը ավելացել է 263-ով կամ 205.4%-ով: Ձերբակալումից ազատվել է 274 անձ՝ 2022 թվականի 58-ի դիմաց:

2023 թվականին Հակակոռուպցիոն կոմիտեում քննվող քրեական վարույթներով ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին աստիճանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 121 միջնորդություն (2022 թվականին՝ 83), որոնցից բավարարվել է 93-ը կամ 76.9%-ը (2022 թվականին՝ 59-ը կամ 71.1%-ը), մերժվել՝ 28-ը կամ 23.1%-ը (2022 թվականին՝ 24-ը կամ 28.9%-ը):

2023 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական վարույթների 33.9%-ը քննվել է մինչև 2 ամիս (2022 թվականին՝ 44.1%-ը), 17.6%-ը՝ մինչև 4 ամիս (2022 թվականին՝ 29%-ը), 13.7%-ը՝ մինչև 6 ամիս (2022 թվականին՝ 15.1%-ը), 20.8%-ը՝ մինչև 1 տարի (2022 թվականին՝ 9.7%-ը), 14%-ը՝ 1 տարուց ավելի ժամկետում (2022 թվականին՝ 2.1%-ը):

2023 թվականի ընթացքում դատարան ուղարկված քրեական վարույթներով պետությանը, համայնքներին, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 14.560.775.700 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 20.054.000), որոնցից պետությանը՝ 14.541.301.800 դրամի, համայնքներին՝ 3.000.000 դրամի, իսկ ֆիզիկական անձանց՝ 16.473.900 դրամի:

2023 թվականի ընթացքում ոչ ռեաբիլիտացիոն հիմքերով կարճված քրեական վարույթներով պետությանը և համայնքներին պատճառվել է 46.559.500 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 29.702.700), որից պետությանը՝ 39.012.500 դրամի, համայնքներին՝ 7.547.000 դրամի վնաս, որոնցից վերականգնվել է 38.079.800 դրամը, այդ թվում՝ պետությանը պատճառված վնասից 37.532.800 դրամի, իսկ համայնքներին պատճառված վնասից՝ 547.000 դրամի չափով:

2023 թվականի ընթացքում դատարան է ներկայացվել 383 խուզարկության միջնորդություն (2022 թվականին՝ 216): Ներկայացված 383 միջնորդությունից բավարարվել է 381-ը կամ 99.5%-ը (2022 թվականին՝ 213-ը կամ 98.6%-ը), իսկ մերժվել է 2-ը կամ 0.5%-ը (2022 թվականին՝ 3-ը կամ 1.4%-ը):

Ազգային անվտանգության ծառայության քննչական գլխավոր վարչություն

2023 թվականի ընթացքում ՀՀ ԱԱԾ քննչական գլխավոր վարչության կողմից քննվել է 1464 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 1105): Նախորդ տարվա համեմատությամբ քննված քրեական վարույթների թիվն աճել է 359-ով կամ մոտ 32.5%-ով:

2023 թվականին քննված 1464 քրեական վարույթից 292-ը փոխանցվել է նախորդ տարվանից (2022 թվականին՝ 68), որը 224-ով կամ 329.4%-ով ավելի է, քան 2022 թվականին, իսկ 1172-ով նախաքննության կատարումը քննիչին հանձնարարվել է 2023 թվականի ընթացքում (2022 թվականին՝ 1037), որը 135-ով կամ 13%-ով ավելի է, քան 2022 թվականին:

2023 թվականին վարույթ ընդունված 1172 քրեական վարույթից 488-ը նախաձեռնվել է նախաձեռնվել է հաշվետու ժամանակահատվածում (2022 թվականին՝ 448):

2023 թվականին ավարտվել է 199 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 208), որոնցից 116-ը 205 անձի վերաբերյալ մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է դատարան (2022 թվականին՝ 79 քրեական վարույթ 116 անձի վերաբերյալ), իսկ 83-ը կարճվել է (2022 թվականին՝ 129), այդ թվում՝ 71-ը՝ ռեաբիլիտացիոն (2022 թվականին՝ 121), 12-ը՝ ոչ ռեաբիլիտացիոն հիմքով (2022 թվականին՝ 8):

Հաշվետու ժամանակահատվածում մեղադրական եզրակացությամբ դատարան ուղարկված քրեական վարույթների թիվը գերազանցում է 2022 թվականի համապատասխան ցուցանիշը 37-ով կամ մոտ 46.8%-ով:

2023 թվականին ՀՀ-ում քրեական հետապնդում իրականացնող այլ մարմիններ է ուղարկվել 1134 քրեական վարույթ (2022 թվականին՝ 435), իսկ 131 քրեական վարույթ միացվել է (2022 թվականին՝ 116):

2024 թվականի հունվարի 1-ից Քրեական դատավարության օրենսգրքի 181-րդ հոդվածն ուժի մեջ մտնելու հանգամանքով պայմանավորված՝ ԱԱԾ քննչական գլխավոր վարչության գործառույթները փոխանցվել են Քննչական կոմիտեին, ուստի 2023 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ԱԱԾ քննչական գլխավոր վարչությունում անավարտ մնացած քրեական վարույթները, ըստ ենթակայության ուղարկվել են Քննչական կոմիտե:

2023 թվականին ձերբակալվել է 167 անձ՝ նախորդ տարվա 145-ի դիմաց, այսինքն՝ ձերբակալված անձանց թիվը աճել է 22-ով կամ 15.2%-ով: Ձերբակալումից ազատվել է 49 անձ (2022 թվականին՝ 50):

2023 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը, որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 178 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 162-ը կամ 91%-ը, մերժվել է 16-ը կամ 9%-ը:

Համեմատության համար նշենք, որ 2022 թվականին ՀՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարաններ է ներկայացվել մեղադրյալի նկատմամբ կալանավորումը, որպես խափանման միջոց ընտրելու մասին 157 միջնորդություն, որոնցից բավարարվել է 131-ը կամ 83.4%-ը, մերժվել է 26-ը կամ 16.6%-ը:

2023 թվականի ընթացքում ավարտված քրեական վարույթների 53.3%-ը (2022 թվականին՝ 76.9%) քննվել է մինչև 2 ամիս, 19.1%-ը (2022 թվականին՝ 16.8%)՝ մինչև 4 ամիս, 12.1%-ը (2022 թվականին՝ 1.9%)՝ մինչև 6 ամիս, 12.0%-ը (2022 թվականին՝ 12.7%)՝ մինչև 1 տարի, 3.5%-ը (2022 թվականին՝ 2%)՝ 1 տարուց ավելի ժամկետում:

2023 թվականի ընթացքում դատարան ուղարկված 10 քրեական վարույթներով պետությանը, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց պատճառվել է 13.261.644.848 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 9.620.157.664), որոնցից պետությանը՝ 7.047.172.353 դրամի (2022 թվականին՝ 9.349.586.447), իրավաբանական անձանց՝ 2.630.960.000 դրամի (2022 թվականին՝ 270.571.217), իսկ ֆիզիկական անձանց՝ 3.583.512.495 դրամի (2022 թվականին՝ 0):

2023 թվականի ընթացքում ոչ ռեաբիլիտացիոն հիմքերով կարճված քրեական վարույթներով պետությանը պատճառվել է 1.692.323.500 դրամի գույքային վնաս (2022 թվականին՝ 0), որը հանդիսացել է պետությանը պատճառված վնաս: Նշված վնասից վերականգնվել է 42.323.500 դրամը:

2023 թվականին ընթացքում դատարան է ներկայացվել 461 խուզարկության միջնորդություն (2022 թվականին՝ 494): Ներկայացված 461 միջնորդությունից բավարարվել է 428-ը կամ 92.8%-ը (2021 թվականին՝ 94.5%-ը), իսկ մերժվել է 33-ը կամ 7.2%-ը (2021 թվականին՝ 5.5%-ը):